

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 "
 Helyben háshoz hozva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 "
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hét és
ünnepek utáni napok kivételével.Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Apáczai-utca 2.A szerkesztőség hírdetéseinek visszafizetése
vagy megfizetése nem vállalkozik.Előfizetéseket és hirdetéseket a
kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

Samassa.

Tünékeny változóságokhoz szokott szemünk csodáló bámulattal tapad Samassa alakjára. Befejezetten egész. Klasszikusan imponáló. A Carlyle-i »hősök« közül való, a kik a minden idők minden emberéhez szólnak.

Elszoktunk már az ilyen egész emberektől. Sekélyesedő közéletünk jóval kisebb fajsúlyú egyéniségeket mutat. Változókat, következzelleneket, öntudatlanul mérészeket, a pillanatnak dolgozókat.

Samassa nem azok közül való, a kik nem tudnak megfelelni az élet talányát mindenkinek föladó Sphynxnek. Őt nem is tépi szét a vérengző karmu szörny. Ő nem lesz mulandó, mint a többi, a kik ephemeritással elvesznek, nyomtalanul megsemmisülnek. Samassa tudja, hogy az az élet, a mely az örökkévalóságok felé tör. És megfejtve Oedipus Sphynxnek rébusát, azok sorába áll be, a kik Atlas családjából valók.

Ma, kilenc évtizeddel maga mögött így látjuk Samassát. És megértjük, hogy az ő ünnepe, a mely az első oltári áldozat hatvanadik fordulóján fölmutatja a kehely titokzatos borát, e gyémántmisével nem Samassa, nem Eger tedeumos napja, de ünnepe a nemzetnek, a mely

e napon nagy emberének imponáló alakját hódolva szemléli. Szent István nemzete szólal meg koronás királyának szavaiban, a melyek így köszöntik Eger érsekét:

»Kedves Samassa bibornok! Az isteni Gondviselés kegyelme megengedte, hogy első szentmise-áldozatának hatvanadik évfordulóját és érseki széke elfoglalásának negyvenedik évét megérje.

Örömmel használom fel ezen ritka ünnep alkalmát arra, hogy őszinte elismeréssel emlékezzem meg az egyház és a közügyek terén szerzett kiváló érdemeiről, Onnek legmelegebb szerencsekívánataimat küldjem, azon szívből jövő óhajjal, hogy munkában gazdag élete áldásos eredményeit még sokáig élvezhesse.

Ferencz József s. k.

És ez évforduló ünnepi voltát nem az érseki pallium, nem a festői redőkben omló bibor megvesztegető méltósága adja. Samassa alakja gigantikus méretű eme, csak a kicsinyeket megkápráztató földi jelvények nélkül is. Ő az atlanták fájából született, a kik emberöltők terhét veszik vállukra. Kemény pillérei lesznek koruknak. Örök kariatidjai nemzetöknek. A kik beilleszkednek a történelmi erők közé

és oszlopaivá válnak a rájuk épülő jövőnek.

Deák Ferenc utolsó élő tanítványa így tünik föl előttünk.

A kiegyezés megszilárdításán dolgozik félre nem nézve, kemény lépésekkel előre haladva és soha nem keresve az önző hiuk káprázatait: kitüntetést, méltóságot, hatalmat. Puritán egyenességgel, megvesztegethetetlen politikai éleslátással, a nagy államférfiak ingathatatlan szilárdságával függeszti szemét a nemzet nagy klenódumaira, a melyek nélkül jövője koldus volna.

És a bölcs mellett dolgozik benne a keményebb faragású sociológus. A posványosodó társadalom biztos bázisának, az erkölcsnek őre. A Cató-k jutnak eszünkbe. A kiméltelenek. Az alkut nem ismerők. Az isteni törvények kikiáltói. A Nébo-hegyén járó Mózesek. A kiknek szava dörgés, megfélemlítés, parancs. Főnségük magaslatain nem érezzük bennök az emberit. Pedig bennök van a legszentebb és legértékesebb emberi.

És a krisztusi egyház papja is. Negyven esztendeje érsek. Vállát a keveseknek jutott bibor borítja. A kormánytól áll. Sas szemé kémleli a messze vizek zátonyait, kavargó örvényeit. Keze acélosan szoritja a kormányrudat. A kicsi-

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Svájci levél.

Lauterbrunnen (Berni Oberland),
1912. július 17.

Kedves Szerkesztő Ur!

Tessék a mai rossz időnek tulajdonítani, hogy a »Tiszántul«-t soraimmal felkeresem. Turista műnyelven szólva, ma déután »eingeregnet« vagyok, s így amire a jó időben nem jutott alkalom, — a levélírással — most kapva kapok rajta.

Ember tervez, Isten végez. Most látom igazán, hogy akármennyire kidolgozza valaki jó előre utitervét, egészen nem fogja magát abhoz tartani. Svájcban vagyok, ahová igyekeztem; de ahelyett, hogy eredeti tervemhez képest az arlbergi vasuton vagy pedig az Ofen- és Flüela-Passon keresztül jutottam volna ide, a Splügen-hágó vezetett be Tell Vilmos hazájába, az olasz tavak felől.

De hadd kezdjem a dolgot az elején. Julius első napjaiban indultam utnak, éppen akkor, midőn otthon a régi zónarendszerből az új kilométer számításba rándultunk át. Még

akkor a vasuti pénztárnál írott jegyekkel dolgoztak. Utközben a kalauznak kitógása volt a jegy ellen; de néhány utitársammal sikerült a szegény kalauzot annyira zavarba hozni, hogy végre már maga sem tudta, mennyi voltaképpen a jegy ára és sietve ott hagyott bennünket.

Első sorban a Tátrák tartottam, Tátrafüred és környékét szemelve ki célul. Ezzel azonban nem untatom jól szerkesztett lapunk olvasó közönségét, sem a regényes Vág völgyét nem akarom leírni, hanem egyenesen első külföldi megállóhelyemre, *Mariazellbe* sietek.

Néhány évvel ezelőtt nyit csak meg az a vasuti vonal, mely a Boldogságos Szűznek kedves kegyhelyét St.-Pöltennel összeköti. Vagy 120 km. hosszú vonal, de egyes részei vetekednek a svájci Albula-vasuttal, úgy szépség, mint merészség tekintetében. A vonat mindvégig villamos, az utvonalon pedig egyik alagut és viaduct a másikat követi. Különösen szép és merész a pálya Winterbach állomás körül, hol a hármas szerpentin sinpár igen szépen látszik. Mig azelőtt majd egy napba került St.-Pöltentől vagy Bécstől Mariazellbe jutni, most e vasut három óra alatt odavisz.

Nagyon kedves emlékekkel fogok visszagondolni az e helyen eltöltött napra, bár igaz,

hogy aki egyszer Lourdes-ot látta, sehol a világon fel nem találja azt, ami ott van. Több zarándoklat volt ott, a legszebb és legépületesebb látványt azonban a gráci térfi-zarándoklat nyújtotta. A kegytemplom tudvalevőleg magyar vonatkozása; Nagy Lajos nevéhez fűződik maga a kegykép is, koronája pedig éppen bold. Schlauch bibornokéhoz.

Óy szerencsés voltam, hogy bár sok idegen pap tartózkodott ekkor Mariazellben, mégis a kegyoltárnál mondhattam másnapi (július 8.) szentmisémet. Azt hiszem, annak a jó magyar páternek köszönhetem ezt, aki a sekrestyének igazgatója és aki igen nagy szíveséggel fogadott.

Mariazellnek vidéke is nagyon szép. Nem tagadhattam meg magamtól azt az élvezetet, hogy felsétáljak a Bürger-alpera (1257 m.), honnan az egész környék igen jól látszik.

Július 8-án megkezdődött az első nagyobb turista-séta.

Különös élvezet volt, újra lábamon érezni a súlyos szeges bakkancsot, hátamon pedig az elmaradhatatlan »Rucksackot«. Így felfegyverkezve nekiindultam eleinte egy két órás utnak az országúton, a Hallthiban, majd az u. n. Freinsattelnre állandóan emelkedve 1117 méterig fenyves erdőben onnan pedig le Freinbe. Az

Főraktár:

Nagy-Várad
Kossuth Lajos-u.
FEKETE SAS
épületben.

Turul-cipő

Elsőrangú, elegáns és jutányos.

Főraktár:

Nagy-Várad
Kossuth Lajos-u.
FEKETE SAS
épületben.

nyek félnek, remegnek, szelid hangját esengik és ő a próféták kiáltásával harsog.

A pusztában beszélő Keresztelő a mintája. A színes szavakat nem ismerő. A ki nem »lány ruhákba öltözött ember. Szava elméket reszkettet, szíveket reszeszt. A nagy megváltozásokat követeli Samassa ilyen, mint szónok A Platon gondolata szerint való orator, a kit a nagy görög psychagogusnak nevez. Lélekformáló. És igazi értékei majd csak ezután verődnek ki a nemzet jövő életén.

Köszöntjük nagy ünnepén a jubiláló főpapot!

Szervezkedik a munkapárt. A munkapárt vezetősége hír szerint a kormány intencióinak megfelelőleg felszólította az egyes megyék pártvezetőségét, hogy tájékozódjanak az iránt, nem volna-e szükséges reorganizálni a vármegyei munkapártot s nem lazultak-e meg a pártkeretek az utóbbi események folytán annyira, hogy esetleg az egész pártot újra kell szervezni. A felhívásnak megfelelőleg a vármegyei főispánjai értekezletre hívták össze a megyék munkapárti képviselőit az értekezlet határozata alapján, tájékoztató jelentéseket küldtek Jeszenszky államtitkárnak és a munkapárt vezetőségének.

Beavatott körök azt hiszik, hogy a kormánynak ez a sürgős intézkedése a politikai válságból való kibontakozás előkészítésével áll összefüggésben. Ugy látszik, hogy a kormány minden eshetőségre el akar készülni s nem akar szervezetlenül állani arra az esetre sem, ha az események kialakulása vagy az uralkodó elhatározása folytán kénytelen volna a parlamentet feloszlítani.

utnak legszebb és vadregényes része azonban csak ezután következett, Mürzsteg felé. A völgy összeszorul, a gyönyörű fenyvesek kopár, meredek sziklakkal váltakoznak, honnan helyről helyre zúgó hegyi patakok rohannak le a Mürzbe. Estére már Neubergerben voltam, hol hatalmas vasgyár van, s innen a kis vicinális vasút fél óra alatt *Mürzschlagba* vitt. 37 kilométert gyalogoltam eznap. A hotelbe érve elhelyezkedtem és azután ugy-e azt tetszik gondolni, kedves Szerkesztő ur, hogy fáradtan, kimerülten örültem, hogy leülhettem? Dehogy! Felsétáltam a városka mögött fekvő kis magaslatra, honnan egész Mürzschlagra pompás kilátás nyílik. Csak itt kezdtem pihenni.

10-én azonban folytattam a pihenést a vasuton, mert aznap estére már *Toblachban* voltam. Még nem ismertem a déli vasutnak ezt az ágát, de mondhatom, nagyon is kielégítette várakozásomat. Sok várálással és várromjával a Vág völgyét juttatta eszembe, egyes részei pedig, — persze sokkal hosszabb vonalon, — a mi szép révi szorosunkat. Eközben gondoltam meg, hogy ha már egyszer lekerülök Bozennek és Meránnak, — mert oda el akartam jutni, — miért ne nézzem meg az olasz tavakat?

De térjünk vissza Toblachba. Ezt hadi szállásomnak jelöltem ki két napra; első napra

Jól informált helyről nyert információ szerint ez a kombináció is tervbe van véve, de természetesen a kormány számításai között utolsó helyen szerepel.

Honvéd tartalékos ezred.

Érdekes kísérlet.

A m. kir. honvédség körében a közel jövőben több fontos újítást léptetnek életbe. Ezek egy része, mint pl. a honvéd tűzértség szervezése, a honvédségről szóló új törvényből folyik.

Ilyen újítás az is, hogy Nagyváradon kísérletképpen egész ezredet állítsanak össze tartalékos póttartalékos legénységből, akik önállóan fogják végezni a 35 napi gyakorlatot.

A város katonai gyalogosztályában már készen vannak a behívójegyek, amelyeket sürgősen kézbesítenek. Mintegy 1400—1500 meghívót küldenek széjjel a 4 ik honvéd gyalogezred tartalékosaihoz, akiket augusztus 13-tól hívnak 35 napi fegyvergyakorlatra. Ezek lesznek beosztva a kísérletképpen összeállítandó tartalékos ezredbe. Az ezred alantasabb tisztjei szintén tartalékosok lesznek, csak a parancsnok és a törzstisztek lesznek rendes csapatbeliek.

A tartalékos ezred legénységének elhelyezése okoz nehézséget, mert a honvéd kincstár által épített honvédségi laktanyában nincsen megfelelő férőhely az ezred részére. Nagyvárad városa pedig egyáltalán nem rendelkezik ezidő szerint olyan helyiséggel, amelyben elhelyezhetnék az ezredet.

Ilyen körülmények között nincs más mód, mint a régi rendszerhez folyamodni s a polgároknál szállásolják el a legénységet, míg a tar-

talékos tisztek szállodákban lesznek elszállásolva.

A beszállásolásnál tekintettel kell lenni arra, hogy ne legyenek szétszórva s a honvédlaktanyához lehetőleg közel kapjanak szállást a tartalékosok.

Ezért *Jurioskay* Barna tb. tanácsnok, aki *Eleméry* Ferenc katonai tanácsnokot helyettesíti, akként intézkedett, hogy a behívott tartalékosok és póttartalékosok Beöthy Odón és Kapucinus utcáktól a Rhédey-kert felé eső utcákon szállásoltassanak el.

A tartalékos ezred a 35 napi gyakorlat alatt Nagyváradon tartózkodik, csupán egyszer-másor a közeli községekbe vonulnak ki gyakorlatra.

Látogatás a rabművész házában.

A csöndes vernissage.

Apró szemű, finom eső vert, amíg tegnap délelőtt lementem a kis házikós, virágos ablaku házsorra, Lakatos utcára. Itt már egészen mezővárosi hangulat nyúlik végig a házak mentén, néhol üllőke is akad, amelyen vasárnap délutánonként el-eltrécsel a szomszédság a ház előtt. Az ember elmosolyodik, amikor látja, hogy a szitáló esőben a kapuk körül piros csőrű libák állodogálnak s fehér nyakukat szomszárjában felfelé nyújtják az eső után. Csak az átívelő árnyas akáclák hiányoznak ahhoz, hogy az ember valamelyik nagy alföldi magyar helyen képzelje magát.

|| Az ötös szám alatt lakik özvegy *Fintáné*. Széles, nagy udvar fogad, amint belépek a kapun s a fűvös földön, öreg eperfák alatt egészséges, piros arcú gyerekek hancuznak. Az egyikből megkérdelem, hogy hol laknak *Fintáék*.

Alacsony, fehér falu kis udvari háza vezet. Körös-körül csupa virág a föld, pici ágyakban sötét, tejes árvcscskák, székfűk, mályvák nyitnak. A pitvarajtó fölött borostyán virul.

pedig a *Toblacher Ffannhron* megmászását tűztem ki. A Baedeker ez utat fásasztónak, de nagyon szépnek mondja. Vagy 3—3 és fél órai mászással 2663 m. magasságban az ember eléri a csúcst, ahonnan valóban impozáns látványban van része. Délen az Ampezzo-völgy hegyóriásai ragyognak gyönyörű vörös színekben, északon pedig pompásan látszanak a zillertali Alpok és a Hobe Tauern. Legjobban kiemelkedik a számtalan csúcst közül a 3600 métert meghaladó Grosz-Venediger és a még ennél is magasabb Grosz-Glockner óriási glecsereivel.

A másnapra tervezett Ampezzo-völgyi kirándulást, melyet különben egyszer már megtettem, el kellett hagynom, mert a Monte Cristallo, Tre Croci stb. csúcst ködben voltak. Így egyenesen Meránba utaztam, hol bezeg nem volt köd, sőt nagyon is izzó meleg fogadott. Szép látványt nyújt a fürdőtelep, de maga a régi város bizony elég szűk utcákból áll. Környékén sok a vár, melyek közül egyhez, a Schlosz Tyrolhoz fel is sétáltam.

Estére már Bozenbe tértem vissza. Ebbe a városba főleg az vonzott, hogy itt van székhelye a papi ima-egyesületnek. Ezyébként is érdemes benne megállni, igen szép vidéken fekszik, háttérben a »Rosengarten«-nek nevezett hatalmas dolomit-sziklakkal.

Bozen volt az utolsó megálló osztrák

területen; 12 én délben már vonaton ültem, hogy Trienten, Arcón és Riván át a Gardához jussak. De gustibus non est disputandum. Némelyek a Caniot tartják a legszebb olaszországi tónak, én azonban a Lago di Gardának adnám az elsőséget. Sötétkék, nyugodt vize, gyönyörű környékével felejthetetlen marad reám nézve. A tónak kis felső része még Ausztriához tartozik, a többi olasz területen fekszik; hossza 55 km; mélysége meghaladja a 300 métert. Felső része a környező meredek szikla falakkal és remek vízesésekkel a norvég fjordokra emlékeztet. A hajójáratok közül szebbek azok, melyek a tó nyugati oldalán Desenzanóig mennek, mint a keletiek, melyeknek határa Peschiera. Magam is a deszenanói utat tettem meg. Már Bozentől kezdve állandó olasz klímában és olasz növényzet között jártam. Fenséges látvány volt a naplemente a gyönyörű tó felett.

Hanem magáról *Desenzanóról*, valamint a következő nap éjjeli szállásáról, *Chiavennáról* nem sok hízelgőt mondatok. Olasz helységek — legyen elég ennyit mondanom a tisztaság szempontjából. Tudvalevő dolog továbbá, hogy a talianok eleme a zene; ha kettő-három együtt van, már mindjárt kezdik. Így volt Desenzanóban is.

Desenzanóból, hogy elkerüljem a sok átszállást, egyenesen be mentem Milanóba és ott

Tisztelettel van szerencsém a n. é. közönség tudomására juttatni, hogy a

„Szabadság“ kávéházat

megvettem és azt ünnepélyesen megnyitottam, a hol kitünő tisztán kezelt saját termésű Tokaj hegyaljai boraimat nagyon jutányos árban szolgálom ki

(csak egy próba és mindenkit meg fog győzni a boraim valóságára). Naponta **Kovács István** jól szervezett zenekara játszik. A n. érd. közönség becses pártfogását kérve kiváló tisztelettel

FRANCZÓVSZKY GYÖRGY

»Szabadság« kávéház tulajdonos. Nyitva éjjel-nappal. Állandó bérkocsiállomás.

Mindenütt primitív rend, kicsi méretek. A nyomott, szűk szobában az ember nem is tudja elgondolni, hogy hogyan fér el itt egy olyan hatalmas zseniális, mint a Finta Sándoré.

Kicsiny konyhán megyek keresztül. A nyitott ablakon át észrevesznek a belső szobából és elibém jön egy fiatal, meleg pillantású nő ajtót nyitni.

Egész kis társaságban találok magam. Bemutatkozom s mikor megtudják, hogy hírlapíró vagyok, egyszerre öten is megkínálnak székekkel. Négy nő és két férfi volt a kicsi szobában. Ide valók a városrészből. Mind ismertem gyermekkorában a Sándor s most csodájára járnak a művészetének.

A szobában minden hely tele van szobrokkal festményekkel és fényképekkel. Balra egy nagy asztalon fehér terítő s rajta ötvennél több vöröses-barna terrakotta szobor. Hiszen nekem most főleg a Finta Sándor művészetét felfedezni. Azt ugyanis ismerik már nemcsak Magyarországon, hanem külföldön is. Képes világiapokból emlékszem sok híres művére s most itt látom magát az eredeti szobrot ebben a szűk, szegényes keretben. Kétségbejött ellentét van itt a milliárd és egy művész lelkének gazdagsága között.

Husz filléres falinaptár alatt a legtökéletesebb Léda szobor áll barna terrakottából. Színtelen, szürke anyagból egy csodálatos, rejtélyes női sphinxfej mereng felénk s a lábánál egy leszakadt cérnagomb. Az ember szeretné megszív, messzire fénylő márványból, nagy tömör, súlyos bronzból látni ezeket a szobrokat. Mindenkinek a szürke szívében s a törékeny, muló anyagában benne szerénykedik egy nagyszerű, leigézett művész, amelyik ritkán lát ragyogó plenair színeket.

A kredencen, ágyak szélein, a szekrények tetején sorba rakva pihennek az alakok. Nincs itt gond a világitásra, az elhelyezés helyes voltára, művészi elrendezés és beállítás sincsen és mégis van összhangja a szobának. Nem tartott itt ma senki ünnepélyes megnyitót, plakátok sem dobolták a vernissaget és mégis áll a kiállítás. Híre van a kollekciónak és naponta szá-

zan fordulnak meg a szerény kiállítási helyiségben.

A tegnapi napnak külön eseménye volt a Kossuth-szobor megérkezése. Impozáns és gyönyörű alkotás. Egy egész asztalt foglal el s köréje dísznek piros és fehér rózsákat szórtak a szobor talapzatára.

S a Finta Sándor huga kedvesen konferál előttem. Mindent meg akar mutatni és látom az arcán, hogy milyen jól esik neki a meleg érdeklődésem.

— Tisza Kálmán szobra nincs itt nálunk. Már nagyon sokan keresték itt. Azt a vármegyeházára vitték.

Az egyik fiókból százával veszi ki a fényképes levelezőlapokat.

— Ha elfogad ezekből egy párat, akkor nagyon szívesen adunk. De szét ne ossza! . . . Másnak pénzért sem adunk.

Megköszönöm. A kredenc sarkán megpillantok egy tálcát s rajta filigrán, kerek elefántcsontplaketteket.

— Ezek a legújabb munkái.

Finoman kivésott női arcok. Egészen külön áll egy bárony dobozban puha vatta közt egy rendkívüli göddal készített, aranyos keretű elefántcsontplakett.

— Jaj, ehhez nem is merünk nyulni Tudja ki ez?

Egy női profil. Félig lehuoyt nagy szemek; az összefont kezek közt pici kereszt s a haj görögösen leszorítva, körülötte feltűtő borostyán.

— Sejtelnem sincs.

— Erdős Renée.

Hihetetlen! . . . Egy pillanatra megfog valami különös gondolat két ilyen vérig vert művészlelek találkozásáról . . . Hiszen ez az ember ne kívánhat intenzívebb összeköttetést a napsugaras nagyvilággal, nem várhat gyönyörűbb invenciókat, mint amit ez a kis plakett elárul.

Es mellettem tovább cseveg a huga.

— Még ezelőtt egy évvel 400 koronát küldött Erdős Renée erre a plakettre. Mellékelt egy fényképet és persze egy levelet is. De erről nem szabad beszélni — tette hozzá mo-

solyogva. Es az 6 kísérő levele itt van alul, látja? Fértias, gyors irás:

Önagysága

Erdős Renée uróknak

Villa di Colle Ameno

Canonichesse di s. Agostino

Italia

Ancona.

Holnapután postára teszik az érdekes dobozt. Szeretném hosszasan nézni s elbeszélgetünk intim dolgokról. Az udvarról bekacag egy aranyos gyerek és ezzel beszökik az udvar, az élet realitása.

— Csak egyet kér, sürges mindég tőlünk Sándor. Hogy újságokat küldjünk neki. Minden lapot el kell hogy küldjünk, amelyikben szó van róla.

Tehát figyelj a külső, izgalmas életet. Azt akarja, hogy mire megérkezik, akkorra tudjon elhelyezkedni benne.

A huga hirtelen becsomagolta a sok fényképet, amit nekem szánt. El akarok bucsuzni s a mamát a konyhában találok.

Főz. Büszkén mondja:

— Főzök a fiamaak! . . . Az éjjel átmege Váradon s egy félórát beszélhetek vele.

Még elbeszélgetünk egy kicsit. Fintáné panaszkodik is egyik helybeli lapra.

— Elmentem a multkor oda is és kértem, hogy vagy egy kicsit írjanak erről az eladás-féléről. Es azt mondta ott egy kisasszony, hogy minden szó négy fillér. Nem volt pénzem, hát somoruan eljöttem. Mert arra igazán nem számítottam, hogy tőlem ilyen kicsiségért pénzt kérjenek.

Befordult a konyhába. A leány kikisért. Szembe velünk egy hatalmas széles vállú fiú jött. Finta István. Aranybetűket és sirkövekre. Valamikor így kezdte a bátyja is.

P. J.

vagy hatod fél órát eltöltve, a Como tó mellett végig Chiavennába utaztam. Milanót már harmadizban láttam; épp ezért — meg a déli melegnek elkerülése végett is bevonultam a szt. Ambrus féle könyvtárba s ott — de most össze ne szidjon, kedves Szerkesztő ur — vagy két óra hosszat a Musco Borgiano-féle kopt papyrusokat élveztem erdőtiken és olasz fordításban. Mentségemre felhozom a kinn uralgó nagy hőséget és hogy a foglalkozásom csak két óra hosszat tartott. Ezenkívül csak a domban voltam és végre valahára sikerült meglátnom Leonardo da Vinci «Utolsó vacsoráját».

A szép Como tavat vonattal egész keleti oldalán érintve este Chiavennában voltam. Másnap, 14-én itt kezdtem meg egy újabb erős gyalogolást, melynek végső célja a svájci Thusis volt, 66 km. távolságban.

Az ut a híres Splügen-hágón vezet keresztül, melyet már a régi rómaiak is használtak. A mai utat I. Ferenc osztrák császár és magyar király építtette, éppen száz évvel ezelőtt. Oriási és igen számos kanyarulataival a stilszi hágóra emlékeztet. Emelkedése bizony elég meredek; Cheavenna 317 m. magasságban fekszik, a hágó legmagasabb pontja pedig, mely egyszersmid országhatár, mintegy 30 km. távolságban 2117 m. Innen le az első svájci helységig, Splügenig az ut még 10 km.

Rökönd olasz hőségben indultam utnak vasárnap, 14-én délelőtt. Oszintén mondhatom,

ezt a délelőttöt fogom összes eddigi hegymászásaim között a legkeményebbnek mondani. Képzeld el kedves Szerkesztő ur, hogy a fentebb leirt «Adjusirung» ban, legnagyobb részben gyalogolnia! Campodolcinótól kezdve már könnyebb volt a menetelés, mert egyre magzabbra jutottam. Az ut néhány órán keresztül elég sivár, magas völgyben vezet, míg végre este egyegyed 7-kor átléptem Svájcba. Csakhamar megváltozott a tájék. Remek fenyvesek közé jutottam, igaz, hogy erős hegyi zivatarba is, mely másfél óráig vert, míg végre alaposan átázva, sárosan, de hála Istennek, jókedvvel és jó egészségben beértem Splügenbe, éznap 40 km-t gyalogolva meg. Kedves Szerkesztő ur talán fejt csóválja, hogy furcsa egy multság és élvezet az ilyen, de higgye el, van valami különös poézisa az ilyen életnek is, van valami különös edző ereje nemcsak a testre, de az akaratra is . . .

Másnap a legszebb időben mentem tovább. Ez a napom távolról sem volt oly nehéz, mint az előbbi; a 26 km-t szinte játszva lehetett megtennem. A vidék gyönyörű, vadregényes; a Splügenhágótól kezdve állandóan a Rajna mellett haladtam, mely páratlanul szép szakadékokban, vizesékek között halad. Főleg a Roffia szakadék és a Via mala meghaladnak minden leirást.

Igy értem be délután fél négykor Thusisba s onnan még aznap a szép Albulavasuton Da-

vosba. Szép fürdőtelep, de szomorú egy hely; a tüdővizesek Mekkája, mely telve van sanatóriumokkal.

Nem is maradtam sokáig e helyen; másnap (16-án) már a Vierwaldstätti tó környékére tartottam. Eredetileg nem is vettem tervbe e vidéket, de Svájcban járni és nem hajózni végig a Vierwaldstätti tavon, — halálos véték lett volna.

Davosból pár óra alatt Brunnenben voltam, onnan pedig a tavon Luzernbe hajóztam. Sokszor jártam már e tavon, de talán még soha oly szépnek nem láttam, mint tegnap!

Most pedig már Lauterbrunnennben vagyok, a Berner Oberlandban. Várom a jó időt, mert utamnak igazi célja, a Wallisi Alpok vidéke, még csak ezután következik.

Eddig igazán nincs jogom panaszkodni, minden pompásan megy. Kár, hogy még egyedül vagyok, de szerencsére még az egyedüllet terhét sem érzem.

Sietek megnyugtanni kedves Szerkesztő Urat, hogy egyedülletem dacára sem érek rá valami tudományos dolgokkal foglalkozni. Igaz, hogy Bécsben megvettem egy legújabban megjelent biblikus munkát (az arab Diatessaronról). Az ördög ugyan néha kísért, hogy elővegym: eddig azonban hősiiesen ellentálltam kísértéseinek.

Isten velünk! Sok üdvözetet küld a távolból

dr Pataky Arnold.

**A legújabb
nyári czipő újdonságok**

**MOSKOVITS Bémertéri fióküzletében.
Szabott gyári egységáruk.
Telefon 687**

Magyar cigánykaraván az orosz rendőrség kezén.

Most naponként érkeznek a rendőrségre külföldről információt kérő levelek; a magyar csavargók igyekeznek híressé tenni a magyar nevet és egész Magyarország ugyancsak benne van az internacionális forgalomban.

Tegnap Oroszországból jött egy hatalmas paksaméta. Kóbor cigányok kerültek az orosz rendőrség kezére és nem tudnak velük boldogulni. Zavarba hozta őket s sok ellentétes vallomás s csak egyet állapítottak meg egész határozottan: azt, hogy valamennyien Magyarországból valók.

A diszes fekete társaság tíz tagból áll, hat férfi és négy nő. Ezen kívül van még két gyermek. A neveik nagyon ismeretesek Bihar-megyében s a nagyváradi rendőrségnek többször volt velük dolga.

Ezelőtt tíz évvel izgalmas hajszákat folytatott a rendőrség Pataky rendőrfelügyelő, továbbá Bott, Kelemen és Dienes detektívek vezetése alatt a Porád és Kolompár karavánok ellen. Szálka-pusztán s az ürögdi határban napokig szorították a veszedelmes rablókat. Gyűjtögettek, loptak, raboltak s mikor elhullatták a banda legerősebb tagjait, mikor börtönbe kerültek a kolompósok, akkor a csonka karaván kiszökött Oroszországba.

Tíz év múlva most újra beszéltek magukról. A két banda 1911. évi november hónapnak egy zimankós, fagyos éjszakáján rémes rablógyilkosságot követett el a jekaterinoszlávi kerületben a bachmuti járásban egy kicsiny pusztán. Megölték és kirabolták Wersilov Lőrinc földbirtokost. Egy félévig menekült a banda az orosz hópusztákon, míg végre hurrokra került.

A banda mostani vezére Pórád Schanow Jeges, aki kihallgatása alkalmával azt vallotta, hogy Bigormedi tartományban Warada városban született (Biharmegyében, Várad városában). Pórád Girtján már Nadwaretet mondott.

A banda többi tagjai: Pórád Jankó, Lyiiba és Eges, Kolompár Iván. Asszonyok: Kovács-Petrovics Mária, Kolompár Zsuzsanna, Pórád Róza és Kolompár Lyuba. Érdekes, hogy az orosz vizsgálóbíró a vallatás alkalmával a jegyzőkönyvbe valamennyit osztrák honosnak vette fel s most mégis Magyarországon kutatnak utánuk.

A nők közül csak Kovács Máriának volt valami okmánya: Pecz (Pécs) városától egy utlevél Oroszországba. Ezt az anyja még 1907-ben váltotta s most nem csak ő, hanem fia és az ura akarták vele magukat igazolni. Pórád Róza így vallotta születési helyét: Kumschaksonokmedi tartományban Kumgeden (Jásznyakunszolgok megye, Kunhegyes).

A rendőrségen Egely bűnügyi kapitány Bott György detektívnek osztotta ki az ügyet, aki már ma készen van a terhelő adatokkal, úgy hogy holnap már utnak eresztik a tudósítást s akkor a Pórád-Kolompár banda több, mint valószínű, hogy egy két hónap múlva megláncolva fog baktatni olmos Szibéria felé.

UJDONSÁGOK.

Az egri érsek jubileuma.

Ritka főpapi jubileum ünneplésére seregettek tegnap össze egyházi és világi hatóságok a csendes érseki Egerben. Samassa József egri érsek ünneplési áldozópapságának hatvanadik, egri érsekségének 39-ik évfordulóját. A régi város ünnepi díszbe öltözött ez alkalomra, s bár az ősz pap egészségi állapota minden hangosabb ünneplés mellőzését teszi kívánatossá, hatóságok és testületek egész rajagyekszik leróni a tisztelet adóját. A jubileumi ünnepség az egri érseki templomban folyt le, ahol délelőtt 11 órakor ünnepélyes hálaadó istentisztelet volt, amelyet a jubiláns főpap utódlási joggal kinevezett helyettese, Szemrecsányi püspök celebrált az egyházmegyei papság lényes segédlete mellett. Az istentisztelet után ünnepi ebéd volt.

Ezek az ünnepségeken az egri érsek, gyengékedésére való tekintettel, nem vett részt, hanem reggel 7 órakor lakosztályában lévő házikápolnában hallgatott misét, amelyet Szemrecsányi Lajos koadjutor tartott. Délelőtt 10-kor az egri egyházmegyei irodalmi egyesület díszközgyűlést tartott, amelyen Dutkay Pál apátkanonok, Szemrecsányi Lajos c. érsek koadjutor, Török Kálmán gyöngyösi apát és Madarász Flóris méltatták Samassa József egyházi, politikai és irodalmi működését.

Díszközgyűlés után háromszáz terítékű banket volt, amelyen az első felkészítőt Szemrecsányi Lajos koadjutor mondotta a királyra. A város lobogódiszban van.

* **Gróf Széchenyi Miklós Budapesten.** Bécsből jelentik, Gróf Széchenyi Miklós megyés püspök, két napi tartózkodás után Budapestre utazott.

* **Miniszeri kiküldöttek Nagyváradon.** Magyar Endre orsz. iparoktatási főigazgató és Tóth József miniszeri biztos Nagyváradra érkeztek. A miniszeri kiküldöttek azért jöttek Nagyváradra, hogy jelen legyenek a közoktatási miniszter által rendezett s Szűcs Izsó ipariskolai igazgató vezetése alatt tartott ipariskolai tanítók továbbképző tanfolyamának záróvizsgálatán, amelyet ma, július 24-én és holnap, július 25-én tartanak meg.

* **Bialom Walner Ödönnek.** A nagyváradi ellenzéki ügyvédek, mint megirtuk annak idején, elhatározták, hogy — mivel a kamara elnöke a rendkívüli közgyűlést nem hívta egybe, más módon, adnak kifejezést véleményüknek, mellyel a parlamenti erőszakos eseményeket és a sajtószabadság megsértését elítélik. Együttal pedig bizalmatlanságaikat fejezik ki Wallner Ödön kamarai elnökkel szemben. Ezzel szemben az ügyvédi kamara munkapárti tagjai mozgalmat indítottak, hogy a kamara elnökét bizalmukról biztosítsák. Ertekezletet hívnak össze, amelyen ilyen értelmi határozatot hoznak. Szerintük Wallner Ödön törvényesen járt el, mikor a rendkívüli közgyűlés összehívását megtagadta.

* **Rendkívüli közgyűlés a vármegyén.** Biharvármegye törvényhatósága ma, szerdán délelőtt rendkívüli közgyűlést tart. A közgyűlésnek egy tárgya lesz és pedig a nagyszabolontai mentelep ügy. A közgyűlést megelőzőleg 9 órakor az állandó választmány tart ülést, mely előkészíti a tárgyat. A közgyűlést 10 órakor tartják.

* **A nemzetközi eucharisztikus kongresszusra** vonatkozólag újabb Hornig Károly veszprémi püspök bocsátott ki körlevelet, melyben részletesen tudatja a szükséges tájékoztatást. A veszprémi egyházmegyei bizottság Festetics Tasziló hercegné és Eszterházy Sándor gróf alelnökök vezetésével a mozgalom érdekében értekezletet tartott. Hasonló ülésre hívta össze Hohenlohe Clodwigné hercegné alelnök a nyitraegyházmegyei bizottságot, amely a nyitrai katolikus körben tanácskozott a részvétel módjairól. A kongresszus kimagasló eseménye szeptember 15-én tartandó nagy körmenet lesz, melyen a titkos tanácsosok, kamarások és asztalonok léhátán, illetőleg az először említettek esetleg saját díszhintójukon vehetnek részt, magyar urak pedig általában a lehetőség szerint magyar díszruhában jelennek meg. Az Országos Katolikus Szövetség, mint a magyar csoport középponti bizottsága ezt az érdekeltekkel ezton is közli. A kongresszus befejezése után szeptember 16-án Nágl Ferenc, bécsi bitoros hercegérsek vezetése alatt a résztvevők Máriazellbe zárandokolnak. Ehhez az uthoz a vasutársaság kedvezményes áron kilátásos-kocsikból összeállított különvonatokat bocsát rendelkezésre.

* **Halálozás.** Városunk egyik derék polgára: *Vajnovszky Mihály*, élete 44. évében tegnap reggel, hosszas szenvedés után elhunyt. Halálát nagy rokonság gyászolja. Dr. Karsch Lollion kanonok nagybátyja volt az elhunyt. Az élete delén elhalt polgár temetése ma, szerdán, július 24-én délután 5 órakor lesz a Keskeny utca 8. sz. háztól.

* **Nagyváradi fodrász a müncheni kiállításon.** Münchenben holnap július 25-én nyílik meg az augusztus 5-ig tartó nemzetközi fodrász kiállítás. A nagyváradi borbély és fodrász szakosztály elhatározta, hogy elnökét: *Ramminger István* nagyváradi fodrászt kiküldi a nemzetközi szakkiállítás tanulmányozására, hogy szerzendő tapasztalatait majdán a nagyváradi fodrász ipar fejlesztésére használja fel. Mivel azonban a szakosztály nem rendelkezik kellő anyagi eszközökkel, a nagyváradi kereskedelmi és iparkamarához fordult, hogy a tanulmányut költségeihez 200 K segélyvel járuljon. A kamara hivatásának teljes tudatában, készséggel megszavazta a tanulmányut céljaira a 200 korona hozzájárulást s ezáltal lehetővé tette a tanulmányutat. *Ramminger István* hazaérkezése után a kiállításon szerzett tapasztalatairól nyilvános előadást tart.

* **A záróra betartásáért.** Tegnap tömegesen jelentettek panaszt a rendőrségen amiatt, hogy nagyobb tömeg járta be este 8 óra felé a várost és a még nyitva lévő üzletek cégtábláit letépték s a rollókat lecsukták. Így tett vagy 100 ember a Stagl Kálmán cipészüzlete előtt s Pujer Ferenc borbélyüzleténél is. Úszó Istvánnál a segédek is kidobálták a boltból. A rendőrség megindította a bűnügyi eljárást.

* **Az Apolló felépítése.** Rimanóczy Kálmán halála után feimerült a kérdés, mi lesz az Apollóval, amelynek tervezésével és felépítésével az elhunyt kiváló építész oly előszeretettel foglalkozott. Tegnap ötvegy Rimanóczy Kálmánné azon kérelmét terjesztette be Nagyvárad város tanácsához, hogy azt a megbízást, amelyet férje kapott a várostól, rubázzák át Kranse Tivadar okl. mérnökre, akivel együtt tervezte Rimanóczy az Apolló felépítését. Kranse Tivadar szintén kéri a várost, hogy őt bízzák meg a tervezéssel s felelősi, hogy eb-

Középiszkolai

magánvizsgára, érettségire, javító vizsgákra egész nyáron át készülhet a **dr. Kállay-féle szeminárium**ban (Budapest, IV. Kaplony-utca 5. Telefon 125-38.) Eredményei köztes tudomásulag kiválóak.

ben a dologban munkatársa volt az elhunyt-nak, együtt készítették a terveket s így teljesen ismeri nem csak Rimanóczy intencióit, hanem az összes számításokat is s így hivatalosan magát a munka folytatására. A város bizonyára helyt ad a kérelemnek.

* **Gyorsírótanfolyam.** A nagyváradai Gyorsíró Egyesület a gyorsírás elsajátítása céljából tanfolyamot rendez. A tanfolyam július 29-én kezdődik és szeptember 31-én végződik. — Külön tanfolyam lesz a kezdők és a haladók számára. Az anyag oly módon van beosztva, hogy a kezdőknek a levelező írás rész az alatt az idő alatt befejeződik. Tan-díj 20 korona. Jelentkezni lehet az egyesület jegyzőjénél. Rosenthal József joghallgatónál (Beóthy Ódón-utca 32.) Ha elegendő jelentkezés lesz az egyszerű kettős könyvtelből és egyéb kereskedelmi szaktárgyakból is lesz tanfolyam.

* **Halál a Körösben.** Nem volt még olyan nyár, hogy Tenkén a Körös ne kivánt volna áldozatokat. Ha a vízbeletak statisztikáját végig nézzük, a legtöbb halálesetet Tenkén találjuk. Tegnap ismét szerencsétlenség történt a tenkei határban. A gyulai honvéd gyalogezred második százada vonult keresztül Tenkén. Tegnap délután a katonák fürdeni mentek. A fürdőzők között volt Misis János őrnagy is aki elbizakodva, messze elszórt bajtársaitól. Egy ideig szemmel kísérték a vakmerő katonát, aki azonban hirtelen eltűnt a vízben és nem is jött többet felszínre. A katonák azonnal keresésére indultak bajtársuknak, azonban a legszorgosabb kutatás dacára sem akadtak rá. A szerencsétlenség egy örvény felett történt ott, ahol csaknem minden évben 3—4 hasonló eset szokott történni, de a hatóság a legcsekélyebb óvintézkedést sem fogantatott ezeknek a szerencsétlenségeknek a megállítására.

* **Érettségi a halál küszöbén.** Szomorú temetés ment végre tegnap délelőtt a belényesi kórházból. Egy fiatal embert helyeztek öröknyugalomra, aki egész életén keresztül nem ismerte az élet szépségeit, csak a szenvedést, a gyötrődést és amikor már talán jobbra fordulhatott volna sorsa, akkor megjelent előtte a caontkezü halál. *Demján Józsefnek* hívták a fiatal embert. Szüleit rég elveszítette, rokonai közül egy volt életben: a nagybátyja. Ez gondozta, ez nevelte. A múlt év őszén sorvasztó tüdővész támadta meg a fiatal embert, akit beszállítottak a belényesi kórházba. Itt ápolták a gyöngye testű nyolcadbeli gimnazistát, aki betegsége dacára is szorgalmasan készült az utolsó osztályvizsgára és az érettségire. Fekete ruhában, sápadt vértelen arccal jelent meg a nagybeteg az érettségien. A tanári kar érettnak nyilvánította. — És a fiatal ember, aki sohse volt boldog, most repdeső szívvel örült, boldognak érezte magát és mosolygó arccal, bágyadt örömsugárral szemében ment vissza ápolójával a kórházba. Hiába várta a javulást, a halál egyre gyorsabban közelgett és szombat este megváltotta szenvedéseitől. A kórház gondnoksága távirati úton értesítette az elhunyt nagybátyját, akitől tegnap reggel érkezett meg a válasz Felsőlupsóról, hogy várják meg őt is a temetésre. Tegnap 10 óráig vártak, tovább azonban már nem tart-hatták a holttestet, mert a hulla oszlásnak indult. Nagy részvét mellett temették el a fiatal embert. Ott volt az egész belényesi intelligencia a temetésen. Es tegnap délután megérkezett az egyetlen rokon, de már csak a frissen hantolt sír fogadta őccse helyett.

* **Levágta a kezét.** Súlyos baleset történt tegnap délelőtt a Willgerodt ipartelepen *Tipó János* a deszkavágó gépnél volt elfoglalva, mikor a hasítandó rönköt valaki meglökte és a fűrészt Tipó kezét vágta le. A súlyosan sérült embert beszállították a kórházba.

* **Osszemorzsolta a fa.** A facsusztás számos áldozatainak statisztikája tegnap ismét szaporodott. Mint belényesi tudósítónk jelenti *Luka Gavrilla* a La Roche és Darvas cég ipartelepén dolgozott és a facsusztásnál, mint felügyelő szolgált. Tegnap délelőtt egy megakadt rönk: akart kiszabadítani a pályából ezért belépett a veszedelmes helyre. Lukát nem vették észre a faindítók és újabb rönköt engedtek le. Az ujonnan indított rönk Lukát elütötte és a szó szoros értelmében össze-morzsolta. A felismerhetetlenségig összetört ember testét úgy szállították el a telepről. A vizsgálat megindult annak megállapítása iránt, hogy terhel-e valakit gondatlanság.

* **Fizetésképtelenség.** A bécsi hitelező védegyelet jelentése szerint a nagyváradai műbútorgyár r.-t. fizetésképtelen.

* **Kirabolt korcsmáros.** Vakmerő rabló-támadás történt tegnap Nagyvárad közelében, Hegyközsáldobágy községben. Ehrenfeld Mózes korcsmárost tegnap éjszaka gyanus nesz ébresztette fel álmából. A zaj a korcsma ajta, majd az ablak felől jött. Az ajtót teszegették előtte ismeretlen emberek, akik hamarosan be is jutottak a szobába. Négyen voltak, egyik revolvert szegezett a megrémült korcsmáros mellé-nek s lelővéssel fenyegette, ha mozdulni mer. A többi ezalatt összeszedett minden elvihető tárgyat, még csak a korcsmárosné jeggyűrűjét is, ami az éjjeli szekrényen volt. Azután tovább állottak. A korcsmáros reggel megtette a fel-jelentést a biharpüspöki csendőrsősnél, amely most nyomoz a helyi helyes betörők után. Ez a valódi falusi történet eléggé jellemzi a községek közbiztonsági állapotát.

* **A szobalány üldözője.** A kecskeméti rendőrség megkereste a nagyváradit aziránt, hogy adjon felvilágosítást *Pless Vilmos* előlé-tére vonatkozólag. Kecskeméten zsebmeteszésen érték a jómadarat, aki már évekig le volt zárva lopásokért és közcsendháborításért. Egyébként ez az az inas, aki annak idején annyit inzul-tálta *Eisy Enília* szobalányát. Után 3-szor akarta inzultálni s ezért szintén börtönt ült.

* **Kulturpalota Belényesben.** Ime Belényes megelőzte Nagyváradot. Ott már nem-sokára meg lesz a kulturpalota, míg Nagyváradon csak beszélünk róla. A belényesi kulturpalota terveit *Wertheimstein* Henrik főszolga-bíró tegnap terjesztette be a főispánhoz. A tervek szerint díszes emeletes palota létesül a közművelődési intézmények részére. A földszin-ten az állami elemi, polgári iskola, az iparos és kereskedő tanonc iskolák nyernek helyet. Az emeletet a kaszinó és a diszterem foglal-ják el. A terveket jóváhagyás végett felterjesz-tik a kultuszminiszterhez, a honnan a mikor visszaérkeznek, azonnal megkezdik a palota építését.

* **A félkx-fürdői posta telefonja.** Már régebben felvetették az eszmét, hogy a Félix-fürdőben távbeszélő központot állítsanak fel. Mindég húzódtott az ügy, míg most komolyan hozzátogott a távbeszélő központ fel-állításának a postaigazgatóság is. A távbeszélő központ felállítása ügyében először a váradszentmártoni közjegyző tette meg a lé-péseket. A váradszentmártoni jegyző a község-ben kérte a távbeszélő központ felállítását. Ez esetben azonban a fürdő ki lenne hagyva a kapcsolóból, aminek következtében sokba ke-rülne a felállítása. Ezért a postaigazgatóság ártit a vármegye alispánjához s kérte, hogy egyezzen bele abba hogy a központot a Félix-fürdőben állítsák fel. Ez sem lenne célszerű, mert így meg elvenné a vonat Várad-szent-márton község sokszor oly esetében, amikor a fürdőnek sürgős szüksége volna rá. A leg

helyesebb megoldás az lenne, hogy a Félix-fürdő teljesen önálló központtal legyen, míg Várad szentmárton község vezetékébe belebetne kapcsolni Biharsályi és Kardó községeket is, amint azt a postaigazgatóság is tervezte egyik fejtegetésében.

* **Középiszkolai tanár,** ki a tanítás terén már hosszas és eredményes gyakorlattal bír, elvállal magánvizsgára készülő tanítványo-kat. Már eddig is többet vizsgáztatott a ki-tűnő sikerrel. Megkeresések Szaniszló utca 56. sz. alatti lakására intézendők. Ajánljuk az ér-deklődők figyelmébe.

Vadász urak figyelmébe. A közelgő vadászati évadra való tekintettel felhívom a nagyérdemű vadászközönséget, hogy fegyver és vadászati cikkek beszerzését nálam eszközölje. Óriási választékot talál itt a legelőkelőbb gyártmányú fegyverekből, a legjobb töltények úgy külföldi mint belföldi löporral készültek a legpontosabban készítve s ajánlom fegyver-javító műhelyemet, hol szakszerűen, gyorsan és pontosan eszközölök minden nemű fegyverjavi-tást. Ne adják fegyvereiket kontárok kezébe mert azok tönkreteszik és később többbe fog kerülni annak hejreállítása. M. kir. löporáruda Telefon 269. Tanoncok felvétetnek. **Ladányi József** puska-műves, fegyverkereskedő, Nagy-várad, Pécs.

Trieszti kávépiac Nagyváradon. Aszódi Kossuth-utca. **Vigyázat,** mert sok az utánzat, természetesen a fogyasztók kárára. Aszódi trieszti kávé és tea behozatalának a 8 féle zamatu pör-költ kávéi a legjobbak és legolcsóbbak. Árak:

Elsőrendű	1 kiló	4—K
Mágnás keverék	1	4-40
	0	1
	00	1
	6—	

Motor üzemű pörkölés és darálás, kávépörkölés a vevő előtt történik. Cukorka és csokoládé külön-legességei a legjobbak és legolcsóbbak. Befőzésre törmelék fehér cukor eredeti édes tartalommal, ol-csó gyári árban hozzá dunstot, melytől a befőtt soha meg nem romlik, adagonként 10 és 20 fillé-res levelekben. Fűzlet: Kossuth-utca, fiók-üzlet: Kert-utca.

x **A t. olvasóközönség** figyelmét felhiv-juk a Teszler Simon-féle posztó nagykereskedő cég mai számunkban levő hirdetésére.

SZÍNHÁZ.

Heti műsor:

Szerda: Csókszanatorium.
Csütörtök: Peleskei notárius.
Péntek: A boszorkány (Márkus Emíliaival.)
Szombat: A cárnó (Márkus Emíliaival.)
Vasárnap: A vasgyáros (Márkus Emíliaival.)

Márkus Emília vendégfelléptei. Mint arról már több ízben hírt adtunk, a Nemzeti Színház nagynevű tragikája Márkus Emília e hó 26., 27. és 28. napjain Nagyváradon vendég-szerepel. Ezzel kapcsolatban, kétségtelenül kel-lemesen fogja ériatni a színházi közönséget ama híradás, hogy Márkus Emília vendégse-replései nem a nyári szünetben, hanem a Szín-igeti színházban fognak végbemenni.

SZERKESZTŐI PÓSTA.

F. D. Tessék csak megnézni, mi is a t irtuk, hogy a Török és a Nagyszalontai A. C. I. csapatát 4.0 arányban győzte le. Különbön készséggel szögezzük le azt is, hogy a Török-és ezzel a győzelmével helyettesítette a Deb-recében pünkösdkor ért csorbát.

TÁVIRATOK.

A pápa távirata Samassához.

Budapest, július 23.

(Saj. tud.) A pápa Samassa egri érsekhez papsága 60-ik évfordulója alkalmából a következő táviratot intézte:

— Fölötte kedves volt a szentatyának az értesülése áldozáságot hatvanadik évfordulója felől. A szentatyá e napot üdv kívánatával fogadja és Istentől mindazt, ami csak szent, ami csak kedves számodra, téged szíve mélyéből üdvözöl és áldást adja reád.

A kedvező alkalmat magam felhasználom és üdvözlöm eminentiádat az áldozás e nagy kor ünnepe alkalmából. Ugy hallgasson meg az Isten, amint az időben gyarapodni és érdeklőben gazdagodni kívánom.

MERRY del VAL bibornok.

A parlament őszi munkája.

Budapest, július 23.

(Saját tud.) A Magyar Hírlap egyik munkatársa Bécsben meginterjúvált egy előkelő politikust, aki ismerős a magyar politikai helyzettel. Ez a politikus a következőket mondta:

— A magyar parlament őszi ülészaka ép úgy fog megkezdődni, mint a tavaszi végződött katonákkal és csendőrökkel. Lukács elejtéséről szó sincs. O amire vállalkozott megfelel neki. Ezért Tiszát és Lukácsot a császár nem fogja elejteni. Ok annak idején a bőrüket kockáztatták, tehát méltánytalóság volna megválni tőlük. Forradalomtól nem tartok, ha önök odahaza kiverkedtek magukat nekünk nem fog fájni a fejünk. Ami az ellenzék letörését illeti ez is megtörténhetik, bár ellenzék nélküli jó parlament nem képzelhető el, azonban a parlamenti életet a többség érvényesülésének megakadályozása nem teheti tönkre.

Andrássy nyilatkozata Tisza beszédéről.

Budapest, július 23.

(Saját tudósítónktól.) A Magyar Hírlap egyik munkatársa felkereste Andrássy Gyulát, aki Tisza beszédére a következőket mondta.

— Tisza István beszéde nem érintette lényegében beszédemet. Az angol példákra tett megjegyzéseit nem cáfolom, mert azt Tisza maga is tudja, hogy tartáhatatlan. A Héderváry kormányra tett megjegyzések fölött nagyon csodálkozom. Jól tudja azt Tisza, hogy azért nem vállalta akkor a kormány alakítását, mert ő Felső nem adta volna meg a katonai reformokat. Az angol példákra tett hivatkozások nem helyesek s azokat erősen cáfolja Andrássy adatokkal.

Elrabolt urilány.

Róma, július 23.

(Saját tud.) Robigó közelében Masol földbirtokos kastélya mellől ellopták az autómobilt. A rablók ezután behatoltak a földbirtokos la-

kásba és onnan a birtokos 21 éves leányát kihurcolták és magukkal vitték. A leány holttestét később megtalálták egy korcsma közelében kegyetlenül megcsönkítva. A rablógyilkosokat nem sikerült elfogni.

KÖZGAZDASÁG.

Gabona üzlet.

Budapesten

A gabonaüzletén tegnap kisáé élőbb volt a hangulat. Bácskai rossz hírekre a buza határidő árfolyama 5 fillérel emelkedett. Kész áru változatlan.

Határidők sárlata:

Áprilisi buza 1913.	— — —	11.85
Októberi buza	— — —	11.53
Októberi rozs	— — —	9.32
Októberi zab	— — —	9.39
Aug. tengeri	— — —	8.89
Szept. tengeri	— — —	8.85
Májusi tengeri (1913)	— — —	7.54

Nagyváradon.

Árak:

Buza	— — —	11.38—11.38
Rozs	— — —	9.30—9.31
Árpa	— — —	10.—10.20
Zab	— — —	9.37—9.38
Tengeri	— — —	7.60—7.61

Budapesti értéktőzsde.

Magyar Általános Hitelbank nagyváradi fiókjának távirati jelentése.

Magyar hitelrészvény	— —	854.—
Oszták hitelrészvény	— —	654.25
Jelzálogbank	— —	467.50
Leszámitoló és pénzváltó	— —	558.50
Városi vasut	— —	412.—
Közuti vasut	— —	765.50
Oszták államvasut részvény	— —	721.—
Salgótarjáni kőszén	— —	753.—

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Kincset ér

a TORDY-féle

Hollandi 3 király tea, mivel nemcsak hashajtó, hanem egyúttal étvágyjavító, gyomortisztító, emésztést elősegítő, bélműködést szabályozó, nemkülönben a legmakacsabb gyomor bajon is segít. Csomagja (kbl. 10—12-szeri használatra) 30 fillér.

Minden gyógyszertárban kapható.

HRITZ ANTAL

cukrászdája Nagyvárad, Széles-utca
BALOGH-féle házban.

Elfogadok minden alkalomra cukrász sütemények (különlegességek) elkészítését jutányos árban, ugyiszintén kapható naponta kitűnő minőségű fagyalt és jegeskávé is. Megrendeléseket házhoz szállítok. :::

TELEFON 12-67.

Ungváry és Tokai

Bankbizományi birtokvásárlási, eladási és erdő becslési irodája

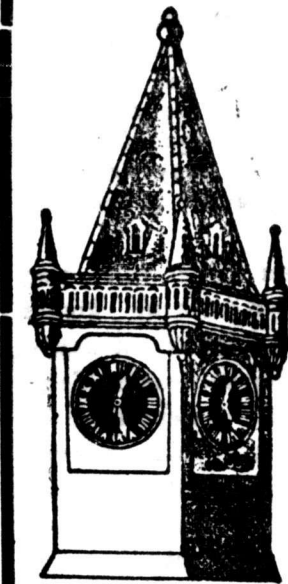
RÁKÓCZI-UT 10. SZAM.

Helybéli és vidéki telefonszám 725

Sarkady és Szánthó

TORONYÓRA GYÁRA

Nagyvárad, Damjanits-utca 30.

Ajánlja 1 hétben egy szer felhuzandó és 1 napban egyszer felhuzandó toronyóráit „szegecs” és „szabadlengésű” járattal, réz kerekkel. Olcsó árak. TÖBBÉVI JÓTÁLLÁS. Villanyerő berendezés.

Arjegyzék kívánatra. Saját ház.

Szalonna, prima, pörkölt, nehéz áru legjutányosabban kapható. Mindennemű termények vétele és eladása.

Egyesült Biharmegyei Kereskedelmi Bank és Központi Takarékpénztár Részv.-társ. áruosztály.

Teleky-utca 3-ik szám, Telefon 172.

Oltott mész

Bükkfa parkett, cementáru, cserép, fedéllemez, gipsz, nád, csatornázás, aszfaltozás stb.

Kondor Dezső

Nagyvárad, Nagypiac-tér 1. Telefon 969.

„Országos orvos-szövetség” nagyváradi fiókja.

Hirdetés.

Szegényebb sorsu fogbetegék részére kedvezményes díjtételek mellett a következő időben történik rendelés:

Bartha Dezső dr kedd és csütörtök 8—9.
Döri Ferenc dr szerda és szombat d. u. 5—6.
Halász Andor dr hétköznapokon d. u. 5—6.
Kovács Gyula dr később meghatározandó időben.
Spitzer Márton dr szerda és szombat d. u. 5—6.

LENGYEL JÓZSEF

épület- és díszmű-bádogos, vízv. vezeték-, fürdő-
szoba- és szagtalan angol klozet berendező

elfogad

házak, tornyok, kastélyok

állandó jókarban tartását

Költségvetéssel úgy helyben, mint vidékre
díjtalanul szolgál.

Bádogos és szerelő-telep:

Beöthy Ödön-utca 78. sz.

Helyi és vidéki telefon 338 szám.

Kovács Zsigmond

m ű a s z t a l o s

géperőre berendezett

ipartelepe

Szacs vay-utca 70. sz.

Telefon 10-87.

**A BIHARMEGYEI GAZDÁK ÁRU- ÉS
HITELINTÉZETE RÉSZV.-TÁRSASÁG
sertéshizlaldájában**

az összes f. évi trágya eladó.
Értekezhetni a részvénytársaság iro-
dájában **Nagy piac-tér, Andronyi-ház.**

**Hallatlan olcsó árban
szállít!**

Nemes Károly

épület- és műbútor-asztalos

N.-Várad, Beöthy Ödön-utca 47.

**Ebédlő-,
háló-,
konyha-,
cseléd- és
előszoba**

berendezéseket. Író-asztalok igen
jutányosan kaphatók.

**Épület munkákra
költségvetés díjtalan.**

Levelekre válasz.

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: **NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.**

Ertesítjük a t. közönséget, hogy a

Wolfram lámpák

ára olcsóbb lett, **Wolfram** és egyéb izzó-
lámpák nagy raktára **legolcsóbb áron** a
közönség rendelkezésére áll. Telefon rende-
lésre ráfizetés nélkül házhoz szállítjuk.

Egész éjjel ügyeletes szolgálat.

Költségvetések ingyen.

Telefon szám 514.

Elvállaljuk villamos világi-
tási és erőátviteli berendezé-
sek felszerelését.

Csillárok.

ívlámpák

állandóan nagy választékban kap-
hatók.

Villamos motorok

1/4 lóerőtől minden nagyságban.

Főszerező telefonja 55. sz.

PÜSPÖK-FÜRDŐ.

Állandóan tiszta vizű uszoda.

Elsőrendű magyar konyha, valódi hegyi borok. Naponta
frissen csapolt elsőrendű kőbányai „Polgári sör“. A ven-
dégeket Dankó Kálmán szegedi zenekara szórakoztatja.

Mérsékelt áru kényelmes szo-
bák. Minél számosabb látogatást kér:

DANCS ISTVÁN

b é r l ő .

„STANDARD” TÁRSASÁG VEGYÉSZETI GYÁR

BUDAPEST, IV. MAGYAR-UTCZA 44. SZ.

Poloska, moly és egyéb féregirtást egy évi jótállással vállalunk vidéken is.

Poloska és egyéb féreg irtáshoz ajánljuk szabaldalmazott gázfejlesztő anyagunkat, melynek egyszerű alkalmazásával a poloskától végleg megszabadulhat,

1 szobára elegendő anyag 5 koronába kerül.

Feltétlen biztos hatású sváb és ruszni irtószer kilója 4 korona.

Légyirtó folyadék és por kilója 4 korona.

Patkány és egérintáshoz ajánljuk patkány és egérfusz-bacilust. A 20. század legmegbízhatóbb patkány és egérintő szere, csak patkányt és egeret öl meg, emberre vagy állatra nem veszedelmes, tehát mindenütt elhelyezhető. A patkány és egérfusz bacilus árai:

1 kis adag 2-300 patkány kiirtására 6 K
1 nagy „ 3-600 „ „ 12 K

Tisztelettel értesitem a n. é. vevő közönséget, hogy a

Teszler Simon posztó kereskedőt

kiegyeztettem, a **csődtömeget átvettem és azt rendkívüli leszállított áron kiárusítom.**

A csődtömeg a következőket tartalmazza: lüszter-, angol-, scott- és honi divatszöveteket. Fekete- és kék kamgárnokat, női costum divatkelméket, mellényeket, schiffonokat, bélésárukat, **szabókellékeket** és mindezen árukat **gyári áron alul kiárusítom** u. m.:

egy teljes öltönynek való 3 mtr. már	K 02-40
„ „ „ „ jobb minős. div. 3 mtr.	K 06 60
„ „ „ „ finomabb „ „ 3 „	K 12—
„ „ „ „ angol divat	K 19—
„ „ „ „ legfinomabb „	K 28—

a fekete- és kék kamgárnokat ugyan ilyen gyári áron alul

jóval olcsóbban lesznek kiárusítva. Egyben ajánlom a n. é. vevőközönségnek az összes raktáromban levő szövetekhez a hozzávalókat, azaz a szabókellékeket a legfinomabb kivitelben, a legolcsóbb áron, u. m.:

egy már nagyon jó hozzávaló	K 4 50
„ „ „ „ finomabb „	K 5 50
„ „ „ „ egész finomabb „	K 7—
fekete szalonhoz legfin. „	K 8—

Minthogy az üzlethelyiséget november 1-én át kell adnom, tisztelettel kérem a n. é. közönséget mielőbb egy próba bevásárlással megtisztelni. Teljes tisztelettel

Schwarz Kálmán és Teszler Simon

Zöldfa-utca 21. sz.

JÉGSZEKRÉNYEK, FAGYLALT-GÉPEK, PERMETEZŐK

legnagyobb választékban

Telefon 390.

TARSOLY és RISZTÓ

Nagyvárad, Rákóczi-ut.

különlegességek vaskereskedésében

Telefon 390.